

A vérpettyes medvelepke (*Utetheisa pulchella* Linnaeus, 1758) újabb előfordulásai Magyarországon

SZABÓKY CSABA¹ & TAKÁCS ATTILA²

¹H-1034 Budapest, Bécsi út 88., Hungary, email:szabokycs50@gmail.com

²Fejér Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály, Növény-és Talajvédelmi Osztály
H-2481 Velence, Ország út 23, Hungary, email:takacs.attila@fejer.gov.hu

Szabóky, Cs. & Takács, A.: *New occurrences of Crimson-speckled Flunkey (Utetheisa pulchella Linnaeus, 1758) in Hungary.*

Abstract: In this work, the current distribution of the Crimson-speckled Flunkey moth (*Utetheisa pulchella* Linnaeus, 1758) in Hungary is presented. With 4 figures.

Keywords: Erebidae, Arctiinae, *Utetheisa pulchella*, migrant moth, distribution, Hungary

Bevezetés

Az utóbbi évtizedben, hazánkban számos melegkedvelő vándor lepkefajt észleletek; ezek közül kiemeljük a trópusi elterjedésű *Thysanoplusia orichalcea* (Fabricius, 1775) (BALOGH & TÓTH 2019), a *Spodoptera littoralis* (Boisduval, 1833) (KATONA et al. 2020) és a *Mythimna congrua* (Hübner, [1817]) mediterrán fajt (SUM & BENEDEK 2020).

Az Arctiinae alcsaládba tartozó vérpettyes medvelepke (*Utetheisa pulchella* Linnaeus, 1758) (1-2. ábra) gyakori és elterjedt melegkedvelő lepkefaj. Megtalálható Afrikában, Észak-Afrikában, a Közel-Keleten és Közép-Ázsiában, továbbá az Indomaláj területen.

A vérpettyes medvelepke extrapalaarktikus vándor faj (VARGA et al. 2004). A lepke Európában elsősorban a Mediterráneumban él, de jelenlétét – Finnország, Norvégia, Izland és Észtország kivételével – minden európai országban észlelték (KARSHOLT & RAZOWSKI 1996). A Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményében az utolsó adata a múlt század első harmadából ismert (VOJNITS et al 1991). Vándorlásai során várhatóan június hónapban jelenhet meg hazánkban. A vegetációs időszakban itthon több nemzedéke is kifejlődhet. Hernyója az érdeslevelűek (Boraginaceae) közé tartozó növényeket fogyasztja. Az újabb információk szerint kiemelt tápnövénye az európai kunkor (*Heliotropium europaeum*) (3. ábra). Az európai kunkor mediterrán eredetű gyomnövény, mely az ország középső területein telepedett meg.

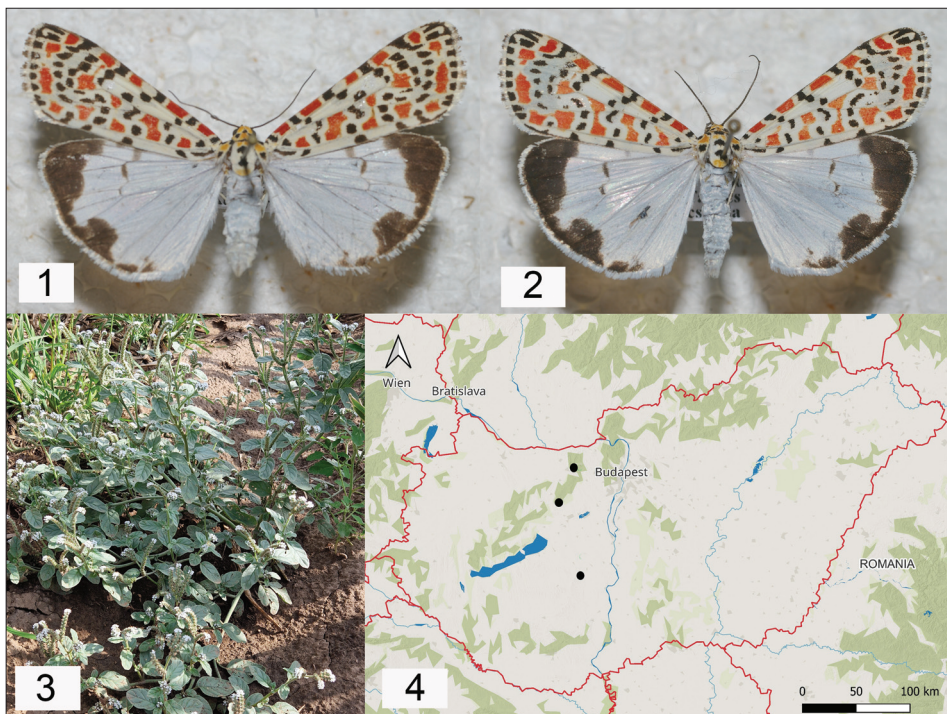
Aanyag és módszer

Az elmúlt évtizedekben a Dunántúl lepkefaunájának pontosabb megismeréséhez számos ponton fénycsapdát üzemeltettünk és a gyűjtött lepkeanyagot fel is dolgoztuk. Az adott helyen működő fénycsapdák a vizsgálatok végeztével áthelyeztük a következő „fehér foltra” s így méltán nevezhetjük „vándor-fénycsapdának”. A fénycsapda telepítési helyei: Bakonykúti, Pécsely, Tihany, Epöl.

Eredmények és következtetések

A vérpettyes medvelepke példánya Epölről 2006. október 27-én került elő (SZABÓKY & KUTASSY 2013). Az utóbbi években alkalmi lepkészeti megfigyelés számos több településen folyt. Így került elő a medvelepke Gánt-Gránásból 2017. októberében, melyet Babics János észlelt, de a példány nem került begyűjtésre. A Sárszentágotai csapda három éve üzemel, és itt 2022. év november 6-án fogta meg a medvelepke példányát a csapda. A lepke két „újkori” előkerülése nem feltétlenül a klímaváltozással függ össze, hanem inkább az észlelési pontok (időpontok) szaporodásával magyarázható.

A Mediterráneumot északi irányban elhagyó vándorlepkék nem az eléjük tornyosuló hegységek gerincvonulatain keresztül haladnak, hanem a völgyek kínálta lehetőségeket használják ki. A Kárpát-medencébe érkező lepkék (pannóniai vándorutak) egyik része

1-4. ábra: Vérpettyes medvelepke imágók, tápnövény és elterjedési térkép. 1. Epöl, fénycsapda 2006.10.27. 2.; Sárszentágota, fénycsapda 2022.11.06. 3. A faj tápnövénye, európai kunkor (*Heliotropium europaeum*) 4. A vérpettyes medvelepke gyűjtőhelyei az utóbbi 20 évben.

Komárom és Bécs térségét elhagyva Kelet-Ausztrián keresztül vonul. A vándorút másik ága a Nyugat-Románián, Közép- és Kelet Magyarországon, Dél-Szlovákián keresztül vezet észak felé (VOJNITS 1966). A vérpettyes medvelepke új előfordulásait tekintve a bécsi vándorút irányát részesítették előnyben (4. ábra). Kutassy György 2017. július 5-án bekövetkezett haláláig Epölön gyűjtött fénycsapdával is. Az epöli példányt az özvegye Magyar Természettudományi Múzeumnak ajándékozta. Az epöli és a sárszentágotai példányok múzeumi elhelyezése tovább gazdagítja a gyűjteményt, továbbá a medvelepkéről kirajzolódó ismereteket is.

A vándorlepkék bárhol és bármikor felbukkanhatnak a Kárpát-medencében. A Magyarországra érkező egyedek a „pannon” vándorutat követik és az országot vagy észak-nyugat vagy észak-keleti felé hagyják el. A vérpettyes medvelepke utolsó ismert hazai adata közel 80 éves. Újabb példányok Epölből (2006), Gánt-Gránásból (2017) és Sárszentágotáról (2022) kerültek elő. A lepkék megjelenése nem csak klímaváltozással hozható összefüggésbe, hanem az észlelési helyek és időpontok gyarapodása is magyarázható.

Irodalom

- BALOGH, D. & TÓTH, B. 2019: First record of *Thysanoplusia orichalcea* in Hungary (Lepidoptera: Noctuidae: Plusiinae). - *Folia entomologica hungarica* 80: 287-291.
- KARSHOLT, O. & RAZOWSKI, J. 1996: The Lepidoptera of Europe. - A Distributional Checklist. Apollo Books. Stenstrup, 380 pp.
- SUM SZ. & BENEDEK B. 2020: A *Mythimna congrua* (hübner, [1817]) (Lepidoptera: Noctuidae) története és előfordulása Magyarországon. - *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 37: 137-152.
- SZABÓKY CS. & KUTASSY GY. 2013: Epöl és környéke lepkefaunája. - *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 30: 101-136.
- VARGA Z., RONKAY L., BÁLINT ZS., LÁSZLÓ M. GY. & PEREGOVITS L. 2004: A magyar állatvilág fajjegyzéke. - 3. kötet Nagylepkék. - Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest 111 pp.
- VOJNITS A., UHERKOVICH Á., RONKAY L. & PEREGOVITS L. 1991: Medvelepkék, szenderek és szövőlepkék. Arctiidae, Sphingidae et Bombyces - Magyarország állatvilága - Fauna Hungariae, Budapest 166. 256 pp.
- VOJNITS A. 1966: Az "igazi" vándorlepkék. - *Folia entomologica hungarica* 19:167-175.

